Rok IIIci Nr. 1. Kraków, dnia 31 Maja. Rok 1875.

Wychodzi w Krakowie
co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowej.

Biuro Redakcyi i Administracyi
W KRYNICY
w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „Czasu" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „Krynicy."

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor
Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi**.

Słowo wstępne.

Podejmując obecnie trzeci rok wydawnictwo czasopisma **„Krynica,"** znanego już poprzednio Szanownéj Publiczności organu, poświęconego wszechstronnym interesom ojczystych zdrojowisk, nie do nas należy oceniać, czyli i o ile rzeczona praca odpowiedziała swojemu założeniu. Wszakże wyznać a powtórzyć tutaj musimy, iż tosamo zadanie, jakie sobie poprzednio przy rozpoczęciu wydawnictwa **„Krynicy"** założyliśmy: służyć poczciwie ojczystym zdrojowiskom ofiarą naszéj pracy — i nadal wiernie zachowamy.

Pracując dwadzieścia dwa lat na polu Balneologii, silnie utrwaliło się i dojrzało w nas przekonanie o ważności zdrojowisk pod względem: medycznym, humanitarnym i narodowo-ekonomicznym, tudzież o ich wszechstronnym pożytku; a potrzeba gruntownego poznania i ocenienia ojczystych zakładów zdrojowych, owych instytucyj humanitarno-medycznych i narodowo-ekonomicznych, z saméj ich wszechstronnéj ważności: dla umiejętności, dla cierpiących i dla ukochanego naszego kraju dostatecznie wynika.

Ujawniać przeto wzniosły cel i istotne przeznaczenie ojczystych zakładów zdrojowych — zapoznać naszą Publiczność z ich ważnością i pożytkiem — obznajamiać ze skutkami ojczystych wód lekarskich — tudzież z urządzeniami zdrojowo-kąpielnemi w naszych zakładach, a z ich naglącemi potrzebami — być tłumaczem uzasadnionych życzeń, a nawet słusznych zażaleń Publiczności względem naszych zdrojowisk — słowem, ułatwić wszechstronne poznanie i ścisłe ocenienie naszych zakładów zdrojowych, aby w świetle prawdy uzyskały publiczne uznanie i powszechne umiłowanie — oto program czasopisma **„Krynicy"**.

Treścią zatem tygodnika **„Krynica"** będą:

1) Artykuły dotyczące ogólnych spraw naszych zakładów zdrojowo-kąpielnych.
2) Naukowo-popularne opisy zdrojowisk i kąpielisk krajowych.
3) Obrazy ruchu i postępu ojczystych zdrojowisk.
4) Rozprawy o Klimatologii ojczystych zakładów zdrojowo-kąpielnych.
5) Kronika bieżących wiadomości o zakładach zdrojowo-kąpielnych.
6) Korespondencye ze zdrojowisk i kąpielisk krajowych.
7) Życiorysy osób zasłużonych w dziedzinie ojczystéj Balneologii, Hydrologii i Klimatologii.
8) Ustępy z Dyetetyki zdrojowo-kąpielnéj.
9) Liczebne wykazy ruchu gości zdrojowych w naszych zdrojowiskach — tudzież listy gości w Krynicy bieżącego roku przebywających.
10) Ojczysta Bibliografia balneologiczna.
11) Ogłoszenia płatne.

Dla tem snadniejszego spełnienia naszego zadania, czasopismo **„Krynica"** nie jak dawniéj, co dwa tygodnie, ale w roku bieżącym (poczynając od dnia 31 maja) co tydzień wydawać będziemy.

Szczere przywiązanie a rzetelne poświęcenie nasze zarówno dla wszystkich ojczystych zdrojowisk, wyklucza z naszego czasopisma wszelkie o nich nieuzasadnione przechwałki, wszelaką stronniczość a tembardziéj, wszelką osób lub przedmiotów zdrojowych dotyczącą polemikę. Tylko prawdą a pracą osiągnąć chcemy spełnienie naszego zadania — i zjednać pomyślność ukochanym naszym zdrojowiskom!

Czy drogo, czy tanio w naszych zdrojowiskach?

skreślił
Dr. Zieleniewski.

Jak w każdem przemysłowem przedsiebiorstwie, tak i w przedsięwięciach industryjno-zdrojowych przystępność cen winna być bacznie przestrzeganą; tym tylko bowiem sposobem obopólne interesa producenta i konsumenta najżywotniéj się zespolą; w zakładach zaś leczniczo-zdrojowych smutna dola chorego, szukającego tam ratunku, nie stanie mu się uciążliwą, jeżeli cena środków ku jego tam leczeniu będzie przystępną; albowiem do cierpień jego fizycznych nieprzybędzie udręczeń moralnych, iż nieposiadając znacznych zasobów, chorobie swojéj zaradzić niezdoła; do nieszczęścia, w jakie choroba go wtrąca, nieprzybędą troski z niemożności opędzenia kosztów leczenia wynikające; słowem, nieszczęście ze smutnego położenia chorego pochodzące, nie spotęguje się, ale przynajmniéj jako tako znośném się staje.

Jeżeli powyższe uwagi stosują się do wszelkich kuracyj, tedy i do co raz więcéj w upowszechnienie wchodzących leczeń zdrojowych zastosowane być winny. Równe prawa ogółu do używania źródeł mineralnych, owych darów dobroczynnego Stwórcy dla wszystkich cierpiących — zwrot umiejętności lekarskiéj, podającéj chronicznemi chorobami dotkniętym, użycie środków leczniczych na łonie matki przyrody, którymto radom ogół nieszczęśliwych chorych tem więcéj hołduje, im silniéj rzetelne doświadczenie

zasady umiejętności stwierdza — nareszcie przemagająca w naszych czasach chęć u chorych do szukania leczeń, o ile można najmniej przykrych — wszystko to rok rocznie zwiększa zastęp chorych zdroje lekarskie zwiedzających, a liczba ich na przyszłość nietylko się nie zmniejszy, ale raczéj pomnażać się będzie.

Utrzymanie iż się tak wyrazimy względów Publiczności dla zdrojowiska, jego obecna wziętość, a nadewszystko zapewnienie jego losu na przyszłość, mianowicie co do wzrostu jego gości zdrojowych, obok istotnych jego własności i ważności lekarskiéj, obok umiejętnéj nad nim opieki lekarza, obok odpowiednich urządzeń zdrojowych, obok wygód i przyjemności gościom tamże zapewnionych, zależeć musi niemało od przystępności cen w zdrojowisku praktykowanych, osobliwie w naszych czasach, gdzie przemysł i współzawodnictwo ani na chwilę nie usypia, by dopiąć zamierzonego celu, t. j. osiągnąć jak największe rozpowszechnienie swego produktu, a z niem pozyskać zysk jak największy.

Łatwo pojąć, iż względy Publiczności dla każdéj sprawy, a zatem zarówno i dla humanitarno-lekarskiéj, skoro tylko takowa przybiera rozmiary ogólniejszéj potrzeby, o interes pieniężny potrącić muszą, że się z nim oko w oko zmierzą, nieraz wzajem przeciw sobie wystąpią, w wzajemnéj walce ze sobą stają się nieubłaganemi wrogami, a powołując w pomoc za sprzymierzeńca opinię publiczną, dochodzą do znaczenia i prawdziwéj potęgi. Z tym przeto interesem pieniężnym, każdemu przedsiębiorstwu, a humanitarno-lekarskiemu może tem więcéj, jak najostrożniéj obchodzić się należy, jako z wszechwładcą, którego gniew srogie gromy sprowadza.

O ile przystępność cen używanych w zakładach zdrojowych ważną jest wogóle ze względów finansowych i ekonomicznych, o ile jest znaczącą ze względów humanitarnych, o tyle dla nas w ojczystych zakładach niepośledniego nabiera znaczenia pod względem potryotycznym. Nie napróżno ubożuchne nasze górskie okolice obdarzyła Opatrzność zdrojami lekarskiemi — nie nadaremnie z pokarmem macierzyńskim wpoiła w nas zamiłowanie swojego, a lubo nie odmawia sposobności korzystania z obcego, co potrzebne i pożyteczne, zaprawdę, nie wymaga po nas, abyśmy nie szli za głosem rozumu, przeoczywszy obce, a do tego lepsze i tańsze, a hołdowali z śmieszną wyłącznością uporu lub zaślepienia swojemu, chociażby to o wiele gorszem i bezwzględnie droższem być miało.

Powiedzieliśmy wyżéj, iż względy humanitarne, narodowo-ekonomiczne, finansowe a nawet patryotyczne zniewalają nas do utrzymania cen jak najprzystępniejszych w naszych zdrojowiskach. Zbytecznem byłoby dowodzić, ile jest obowiązku humanitarnego, aby zakłady zdrojowe, jako instytucye poratowania zdrowia, cenami swemi były o ile można jak najprzystępniejsze nawet dla mniéj zamożnych; aby przytulić mogły znękanego niemocą i tego, który nie jest w stanie na wagę swego złota okupić jedyne dobro i szczęście na téj ziemi t. j. zdrowie! Staranie przeto o niskie ceny pomieszkań, wód mineralnych, tudzież kąpieli lekarskich i t. p. ciąży na zarządach zdrojów, jako prosty obowiązek ulżenia cierpiącéj ludzkości, od którego nic ich nie uwalnia, a któryto obowiązek słuszność bezwarunkowo im nakazuje. Co do względów ekonomiczno-finansowych, zalecających utrzymanie przystępnych cen w naszych zakładach zdrojowych, radzi je dobrze zrozumiany własny interes, korzyści z coraz większego ich rozpowszechnienia w skutku ich taniości, a ztąd zwiększone zyski, wprawdzie na oko nie uderzające, ale jako ciągłe i częstsze, a zatem zbiorowo większe, przynoszące nadto zakładowi rękojmię jego przyszłéj trwałości, a zarządom nastręczające środków do urzeczywistnienia potrzebnych ulepszeń, postępowi Balneotechniki i Balneoterapii odpowiednich, któreto wreszcie drobne ale godziwe zyski, ucząc tak potrzebnéj u nas rządności gospodarczéj, posłużą ku przestrodze, iż co ma być trwałe, zwolna ale ciągle wzrastać i potęgować się winno, jak to dziecię mające w swym organizmie warunki bytu i rozwoju, małem i wątłem się rodzi, ale ciągle wzrasta i utrwala się, aż dojrzeje i wyjdzie na męża, ozdobę a nawet szczęście Ojczyznie przynoszącego!

Jeszcze o jedynym względzie nakazującym utrzymanie umiarkowanych cen w naszych zdrojowiskach wspomnieć nam należy. Wiadomo, że zakłady zdrojowe ojczyste odwiedzają prawie wyłącznie nasi krajowcy. Sumienie publiczne nakazuje nam postępować z nimi, jako z najmilszymi braćmi, a prawdziwy patryotyzm niechaj i w tem u nas góruje, żeśmy dalecy od ohydnego łakomstwa lub zdzierstwa, że nie stoimy o nieprawe zyski, że nie zbogacamy się bratnią szkodą, i nie stawiamy sideł na grosz bratni, może gorzkiemi łzami oblany, przed któremi pękać powinno z żalu i wstydu serce każdego prawego człowieka, a cóż dopiero Polaka! *(C. d. n.)*

TREŚĆ SPRAWOZDANIA
O C. K. ZAKŁADZIE ZDROJOWYM W KRYNICY

z roku 1874

podał

Dr. Zieleniewski.

A. Część statystyczna.

I.

Zgodnie z Listami gości przez c. k. Zarząd zdrojowy drukiem ogłaszanemi, bawiło podczas pory zdrojowéj r. 1874 w c. k. Zakładzie zdrojowym w Krynicy 1200 rodzin, składających się z 2080 osób.

Ponieważ powyższe cyfry odnoszą się jedynie do osób w księdze meldunkowéj zamieszczonych, a bynajmniéj nie obejmują osób przejezdnych i gości chwilowo w Zdrojowisku bawiących (turyści), a ilość osób do obu tych kategoryj należących, najmniéj 220 do 250 wynosiła, przeto ogólna ilość osób podczas namienionéj pory kąpielnéj w Zdrojowisku Krynicy przebywających, niewątpliwie do 2300, a nawet do 2350 dochodziła.

II.

Ile z powyżéj podanéj liczby osób, było ogółem właściwych chorych, istotnie leczenia zdrojowo-kąpielnego używających, tego liczebnie wykazać nie umiemy; albowiem oprócz piszącego niniejsze sprawozdanie, wielu in-

nych pp. Doktorów (9) zajmowało się praktyką lekarską u zdrojów krynickich podczas pory kąpielowej, a nawet niektórzy, jak pp DDr. Blatteis, Dobrowolski, Nieszkowski i Zduń wyłącznie dla wykonawstwa lekarskiego w Krynicy, niemal przez cały sezon kąpielowy przebywali— jednak mimo usilnéj prośby ze strony c. k. Zarządu, nie udzielili wykazu ilości swych pacyentów u zdrojów krynickich przez nich leczonych; z tego przeto powodu sumaryczna ilość właściwych chorych, w r. 1874 podczas pory zdrojowéj u źródeł krynickich leczących się, podaną być nie może.

Liczbę ogólną tamtorocznych chorych, leczenia zdrojowego w Krynicy używających, z niejakiém przybliżeniem wymiarkować można z ilości osób taksę zdrojową uiszczających, a takich było 1164 osób.

III.

Co do miejscowości, z któréj tamtoroczni goście zdrojowi pochodzili, zgodnie z urzędowym wykazem (L. 1610/ex 1874) było:

A. Krajowców:	Ilość				Razem osób
	Rodzin	Mężczyzn	Kobiet	Dzieci	
a) z Galicyi i W. Ks. Krakowskiego	874	409	882	146	1437
b) z Austryi (Wiednia.)	3	2	3	—	5
c) z Bukowiny	8	2	7	—	9
d) z Czech	4	15	2	—	17
e) z Morawy i Szląska .	1	—	1	—	1
f) z Tyrolu	1	1	—	—	1
g) z Węgier	22	20	15	9	44
Ogółem krajowców. . .	913	449	910	155	1514
B: Obcokrajowców					
a) z ces. Rosyjskiego, mianowicie: z Królestwa Polskiego, Litwy, Podola, Wołynia, i z Ukrainy	268	134	325	61	520
b) Z Besarabii	7	3	13	1	17
c) „ Francyi	2	1	1	—	2
d) „ Włoch (Rzymu) . .	3	3	—	—	3
e) „ Szwecyi	1	1	—	—	1
f) „ Ces. Niemieckiego. (Prusy).	9	7	13	—	20
g) Z Ameryki	1	—	1	—	1
Razem Obcokrajowców.	291	149	363	62	564
Ogólna suma frekwencyj	1204	598	1263	217	2078
W porównaniu z frekwencyą w r. 1873	436	291	451	166	899
Więcéj w r. 1874. . . .	768	307	811	61	1179

IV.

Jak po inne lata, tak i w r. 1874, ogłaszano drukiem co dwa tygodnie „Listę gości zdrojowych“ Siedm tego rodzaju wykazów, w dwutygodniku „*Krynica*“ ogłoszonych, stanowi historyczny materyał do Statystyki tutejszego Zdrojowiska, dając zarazem dowód, iż wszelkiego stanu osoby, nawet z bardzo odległych stron świata szukały poratowania swego zdrowia w c. k. Zakładzie zdrojowym krynickim.

V.

Pod względem zamierzonéj kuracyi, zgodnie ze spostrzeżeniami poprzednich lat, i w roku 1874 dwojakiéj kategoryi chorzy byli w Krynicy, t. j. dla *samoistnego* i dla *dopełniającego leczenia zdrojowego* — a mianowicie co do drugiéj kategoryi, byli chorzy po odbytém poprzednio leczeniu: w *Szczawnicy*, w *Iwoniczu*, w *Rabce*, w *Swoszowicach*, w *Busku*, w *Żegiestowie*, w *Karlsbadzie*, w *Trenczynie*, w *Kołobrzegu* itd. *(C. d. n.)*

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Komisya balneologiczna w Krakowie. Na posiedzeniu Wydziału matematyczno-przyrodniczego w Akademii Umiejętności (w Krakowie), z d. 21 Grudnia 1874 r., na wniosek Dyrektora rzeczonego Wydziału Dra Dietla uchwalono: ustanowienie Komisyi Balneologicznej przy Akademii — i upoważniono wnioskodawcę do zawiązania wspomnionej Komisyi.

Pierwsze posiedzenie téjże Komisyi odbyte dnia 27 Stycznia 1875, w któréj skład weszli: Prof. Dr. Alth, Prof. Dr. Czyrniański, Dyrektor Dr. Dietl, Prof. Dr. Kuczyński, Prof. Dr. Piotrowski, tudzież członkowie nadzwyczajni Akademii Dr. Dr. Lutostański, Ściborowski i Zieleniewski — miało na celu jéj ukonstytuowanie się. Przewodniczącym wybrano Dr. Dietla, sekretarzem zaś Dr. Ściborowskiego.

Nowoobrany Przewodniczący w krótkiéj przemowie podniósł znaczenie zawiązanéj na nowo Komisyi, a następnie wchodząc w jéj zadanie, uważał, że winno być ono następujące:

1) Zbieranie spostrzeżeń meteorologicznych w zdrojowiskach krajowych, w celu dokładnego zbadania właściwości ich klimatu;
2) Rozbiór chemiczny wód mineralnych dotychczas nie badanych, oraz powtarzanie od czasu do czasu rozbioru wód, których skład już przedtém badano;
3) Rozbiór chemiczny wody słodkiéj, za zwykły napój używanéj w zakładach zdrojowych;
4) Badanie chemiczne wód mineralnych we flaszkach rozsyłanych;
5) Badanie powietrza w pomienionych zakładach;
6) Badanie fizyologiczne skutków wód mineralnych, jużto wewnątrz używanych, już zewnętrznie jako kąpieli;
7) Zbieranie spostrzeżeń: botanicznych, zoologicznych, a szczególniéj geologicznych w okolicach zdrojowisk;
8) Zbieranie dokładnych opisów topograficznych i balneotechnicznych pojedynczych zakładów zdrojowych, o ile można z dołączeniem planów sytuacyjnych;
9) Zbieranie, a po umiejętnén zestawieniu, ogłaszanie drukiem sprawozdań z pojedynczych zakładów zdrojowych;
10) Tworzenie księgozbioru balneologicznego.

Główny Redaktor Dr. *Michał Zieleniewski.*
Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

Poczta osobowa
dwa razy dziennie od 1 czerwca do samego Zakładu przychodząca.

Ces. król.

Stacya telegraficzna
od 1 czerwca w samym Zakładzie otwarta.

ZAKŁAD ZDROJOWY W KRYNICY

dnia 1 czerwca b. r. otwarty,

posiada 650 pokojów gościnnych, 4 hotele, 7 publicznych restauracyj, wspaniałe łazienki, uposażone we wszelkiego rodzaju kąpiele: jakoto: wanienne, nasiadowe, natryskowe, borowinowe, igliwiowe i gazowe (z gazu węglowego, tudzież łaźnię parową — **stałą aptekę** ze składem wód mineralnych, trudniącą się wyrobem: **żentycy, kumysu, pastylek krynickich i ekstraktu z igliwia na kąpiele balsamiczne** — **czytelnię książek i gazet** — **zakład gimnastyczny i rzecznych kąpieli, tudzież wyborną orkiestrę.**

Zamówienia na mieszkanie, tudzież na wody mineralne Krynickie (będące bardzo silnemi szczawami alkaliczno-żelazistemi), przyjmuje „c. k. **Zarząd zdrojowy**". Poczta Krynica. Opisy udzielają się bezpłatnie.

CENNIK WÓD MINERALNYCH KRYNICKICH.

Za 1 szkrzynię o 40 flaszkach wody mineralnej krynickiej lub słotwińskiej, płaci się na miejscu w Krynicy . . . . . złr. 8·—
Z 1 skrzynię o 20 flaszkach . . . . „ 4·20

Biorącym w 1 r. od 15 — 20 skrzyń odstępuje się rabat 5%
„ „ „ 30 — 59 „ „ 6%
„ „ „ 60 — 79 „ „ 7%
„ „ „ 90 — 149 „ „ 10%
„ „ „ 150 — i t. d. „ „ 12%

C. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

WYPOŻYCZALNIA DZIEŁ POLSKICH

od roku 1858 w c. k. Zakładzie Krynicy istniejąca,
udziela książek
za opłatą miesięczną 1 złr. w. a.

CZYTELNIA gazet i pism peryodycznych W KRYNICY

w gmachu łazienkowym umieszczona,
otwartą jest od rana do zmierzchu
dla użytku Szanownych Gości kąpielowych
za opłatą miesięczną 1 złr. 50 centów od osoby.

KOŁACZYKI z wody mineralnéj krynickiéj

(Pastilles de Krynica)
tudzież
wyciąg z igliwia świerkowego
na kąpiele balsamiczne
(Extractum turionum Pini ad balnea)
pod powagą b. Komisyi Balneologicznej Krakowskiéj,
wyrabia

H. NITRIBITT

Magister Farmacyi i aptekarz w Krynicy.

Cena 1 pudełka pastylek krynickich 65 centów.
Cena 1 flakonu wyciągu z igliwia 80 c.

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakł. Zakładu c. k. Zdrojowego w Krynicy. Rządzca drukarni *Józef Łakociński.*